

ANEXĂ

Românii din Timoc

Timocenii trăiesc în Nord-Estul Serbiei și Nord-Vestul Bulgariei, în 154 sate românești și 20 mixte, relativ compact românești între Dunăre, Morava și dincolo de Zaicear, pe ambele maluri ale Timocului, precum și în 32 sate în regiunea Vidin, în Timocul bulgăresc. În jurul Borului sunt 11. Ei provin din masa protoromână a formării neamului românesc până în sec. al V-lea, înaintea venirii slavilor, peste care s-au așezat permanent grupuri noi, venite de la Nordul Dunării, din Oltenia și Banat, rezultat al migrației naturale sau al refugiului din calea asupririi din alte vremuri.

Românii timoceni nu au avut dreptul la identitate: statul și Biserica Ortodoxă Sârbă le-a confiscat bisericile, limba liturghiei este slavonă, iar în școală nu e loc pentru limba română.

Identitatea acestor bănățeano-olteni cu un grai care păstrează trăsături din sec. al XIX-lea, din momentul apariției statului modern sârb, s-a prezervat în pofida adversităților.

Aici praznicul se sărbătorește în fiecare familie, fiind dedicat câte unui sfânt, iar sărbătorile satului, zavecinele, se fac la lemn (pom), însemnat cu cruce, în care, ca ofrandă, se pun monede și se spun rugăciuni colective, un fel de incantații creștino-păgâne. Retragerea în creștinismul cosmic a fost condiția păstrării identității românești. Găsim aici multe cruci vechi cu desenul crucii în soare, semn al supraviețuirii fondului primordial tragic al populației străromâne.

Frumusețea frustă a costumului popular, dar și a chipului, jalea timpului străvechi, a crucilor vechi culcate din satele goale, sunt expresiile contemporane ale permanenței românilor timoceni. Așa de pildă, la Krivelji, haldele de steril înghit cimitirul și satul.

La Slatina se află singurul mormânt scris în limba română fonemic din zonă.

Aici sunt doar trei biserici și câteva paraclise unde liturghia este în limba română (la Malainița, Gorneana, Isakovo) și câteva cruci în poieni și la margine de drum unde se roagă. Au rezistat după multe suferințe și prigoniri, cea de la Gorneana stând încă sub amenințarea lacătului. O bisericuță din lemn care adună chipuri dintr-o comunitate unde nu s-a mai săvârșit botezul de zeci de ani, care nu s-au mai împreunat întru Hristos de tot atâta vreme, care abia acum învață Crezul și Tatăl Nostru, uniți într-o nouă încreștinare.

Păstorul tuturor acestor suflete este Părintele Boian, el însuși un chip, care sfințește noul Protopopiat de la Negotin.

Cazuri tipice de negare a memoriei românești locale sunt Biserica-Mănăstirea de la Lăpușna, întemeiată de Radu Vodă, și cea de la Lozița. Cele peste 80 de biserici și 17 mănăstiri românești din regiune au fost lăsate să se dărâme sau au fost preluate de Biserica Ortodoxă Sârbă.